

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 108/2022-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Mgr. Zlatou Kapustovou, advokátkou, Nemocničná 2068, Dolný Kubín, proti uzneseniam Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021 a č. k. 9 Cb 14/2016-570 z 27. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Okresného súdu Dolný č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021 **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 29. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ zároveň navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021.
2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých uznesení a ostatných k ústavnej sťažnosti pripojených listín vyplynuli tieto podstatné skutkové okolnosti veci:

3. Sťažovateľ bol v procesnej pozícii žalovaného v 2. rade stranou sporu, ktorého predmetom bolo zaplatenie 130 870,11 eur s príslušenstvom. Okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 9 Cb 14/2016 z 5. apríla 2019 tak, že vo výroku I žalovaného v 1. a sťažovateľa zaviazal spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi sumu 130 870,11 eur, výrokom II žalobu v časti úrokov z omeškania zamietol a vo výroku III priznal žalobcovi voči žalovanému v 1. rade a voči sťažovateľovi náhradu trov konania v rozsahu 52 %. Rozsudok nadobudol v III. výroku právoplatnosť 28. novembra 2019.

4. Uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 2 OdK 376/2019 zo 17. decembra 2019 bol na majetok sťažovateľa vyhlásený konkurz a zároveň bol sťažovateľ zbavený všetkých dlhov, ktoré môžu byť uspokojené iba v konkurze v rozsahu, v akom neboli uspokojené v konkurze. Súd tiež vyzval veriteľov sťažovateľa, aby si prihlásili svoje pohľadávky.

5. Uznesením okresného súdu č. k. 9 Cb 14/2016-500 z 18. marca 2020 súd rozhodol o výške náhrady trov konania, a to tak, že priznal žalobcovi náhradu trov konania vo výške 11 632, 75 eur, ktoré sú žalovaný v 1. rade a sťažovateľ povinní zaplatiť advokátovi žalobcu v lehote 3 dní od doručenia tohto uznesenia. Proti predmetnému uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd uznesením č. k. 9 Cb 14/2016-524 z 30. júla 2020 tak, že jej vyhovel a uznesenie z 18. marca 2020 zrušil v celom rozsahu s poukazom na § 47 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“), keďže v čase rozhodovania súdu o výške náhrady trov konania (18. marca 2020) bol na majetok sťažovateľa vyhlásený konkurz, ktorý stále prebieha, čím došlo zo zákona k prerušeniu súdnych konaní, v ktorých vystupuje konkurzný dlžník, v danom prípade sťažovateľ.

6. Následne okresný súd uznesením č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021 vydaným vyššou súdnou úradníčkou rozhodol tak, že priznal žalobcovi náhradu trov konania vo výške 11 632,75 eur, ktoré sú žalovaný v 1. rade a sťažovateľ povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť advokátovi žalobcu v lehote 3 dní od doručenia tohto uznesenia. Predmetné uznesenie súd odôvodnil tým, že keďže konkurz vyhlásený na majetok sťažovateľa bol 17. septembra 2020 zrušený z dôvodu, že došlo k splneniu rozvrhu výťažku, odpadol tým dôvod prerušenia tohto konania a súd týmto uznesením rozhodol o výške trov konania, ktoré boli rozsudkom č. k. 9 Cb 14/2016-443 z 5. apríla 2019 priznané žalobcovi voči žalovanému v 1. rade a sťažovateľovi v rozsahu 52 %.

7. Sťažovateľ podal proti uvedenému rozhodnutiu sťažnosť, v ktorej zopakoval to, čo uviedol vo svojej predošlej sťažnosti, a teda že pohľadávka žalobcu na zaplatenie náhrady trov konania voči sťažovateľovi je pohľadávkou, ktorá mohla byť uspokojená len v konkurze. Okresný súd uznesením č. k. 9 Cb 14/2016-570 z 27. septembra 2021 vydaným sudkyňou sťažnosť sťažovateľa zamietol. Súd sa nestotožnil s argumentáciou sťažovateľa v podanej sťažnosti, že jeho pohľadávka na náhradu trov konania vznikla právoplatnosťou rozhodnutia vo veci samej, konkrétne právoplatnosťou jeho výroku III 28. novembra 2019, a tým, že vznikla pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol na majetok sťažovateľa vyhlásený konkurz, mala byť uspokojená v konkurze a že samotné určenie výšky jeho pohľadávky v napadnutom uznesení považuje za právne irelevantné. Okresný súd uviedol, že je pravdou, že o nároku na náhradu trov konania žalobcu bolo rozhodnuté rozsudkom tunajšieho súdu z 5. apríla 2019, ktorý v časti rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania (III. výroková časť) nadobudol právoplatnosť 28. novembra 2019, teda pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol vyhlásený na sťažovateľa

konkurz (december 2019), avšak samotná výška tohto nároku bola vyčíslená až v uznesení okresného súdu č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021, čím došlo nielen k určeniu samotnej výšky pohľadávky, ale aj spôsobu zaplatenia žalovaným v 1. rade a sťažovateľom a jej splatnosti. Súd ďalej argumentoval, že pojmovými znakmi peňažného záväzku (na rozdiel od nároku) je, že predmetom plnenia sú peniaze ako platidlá, určené názvom a sumou. Priznaním nároku na náhradu trov konania v rozhodnutí súdu vo veci samej nedochádza ešte k vzniku pohľadávky, v danom momente rozhodnutia je len určené kto, v akom rozsahu a proti komu má nárok na náhradu trov konania. Až následne na základe rozhodnutia súdu o výške náhrady trov konania, o čom po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, rozhoduje podľa § 262 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) vyšší súdny úradník, vzniká jednej strane voči druhej strane právo na plnenie (pohľadávka). Lehota na plnenie začína plynúť od jeho doručenia a uplynutím lehoty na plnenie je uznesenie vykonateľné. Z uvedených dôvodov preto ani nebolo možné, aby v čase pred vydaním rozhodnutia o výške náhrady trov konania žalobca postupoval podľa § 27 a § 28 zákona o konkurze a svoju „pohľadávku“ voči sťažovateľovi uplatnil prihláškou, keďže ešte išlo o existujúcu pohľadávku, ktorej výšku v eurách (celková suma pohľadávky) by mohol ako základnú náležitosť prihlášky uviesť.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutým uzneseniam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:
- Pohľadávka žalobcu na zaplatenie náhrady trov konania voči sťažovateľovi mohla a aj mala byť uplatnená prihláškou v konkurze. Sťažovateľ poukazuje v tejto súvislosti na § 28 ods. 5 zákona o konkurze, podľa ktorého prihláškou v konkurze možno uplatniť aj budúcu pohľadávku.
 - Nesúhlasí s tým, že celková suma pohľadávky nebola známa. Na vypočítanie náhrady trov konania sú ustanovené pravidlá (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), na základe ktorých bolo možné presne určiť celkovú sumu žalobcovej pohľadávky na náhradu trov konania, hoci ešte nebolo vydané rozhodnutie súdu o ich výške.
 - Napadnutými uzneseniami došlo k popretiu účelu ustanovení zákona o konkurze tým, že žalobca získal proti sťažovateľovi titul na zaplatenie pohľadávky po tom, ako právo žalobcu vymáhať proti sťažovateľovi pohľadávku v zmysle § 155 ods. 2 zákona o konkurze zaniklo.
 - Okresný súd sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa, že v predmetnom konaní ide o pohľadávku, ktorá mohla byť uspokojená iba v konkurze.
 - Vzhľadom na nezákonný a právne neudržateľný právny názor okresného súdu bola sťažovateľovi „odňatá spravodlivosť a právo na riadny a zákonný proces“, čím bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením okresného súdu o výške náhrady trov konania vydaným vyšším súdnym úradníkom a uznesením okresného súdu vydaným sudkyňou, ktorým rozhodol o zamietnutí jeho sťažnosti proti tomuto uzneseniu.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu zo 14. apríla 2021:

10. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu zo 14. apríla 2021 vydanému vyšším súdnym úradníkom sťažnosť podľa § 239 ods. 1 CSP, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť okresný súd prostredníctvom sudcu, ktorý v prípade zistenia zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľa uznesením vyššieho súdneho úradníka bol zároveň povinný týmto právam alebo slobodám poskytnúť ochranu. Je tak naplnená ústavná podmienka pre uplatnenie princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom.

11. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu z 27. septembra 2021:

12. Ústavný súd dlhodobo judikuje (z nedávnych rozhodnutí napr. II. ÚS 23/2022 s viacerými odkazmi na skoršiu judikatúru), že akcesorickou povahou, resp. významom rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania je dané, že len veľmi výnimočne nemôžu vyhovovať ústavnoprávnym kritériám kladeným na rozhodovanie súdov. Môže sa tak stať v prípadoch, keď pôjde o svojvoľné rozhodnutie, úplnú absenciu odôvodnenia či extrémny rozpor s princípom spravodlivosti.

13. Ústavný súd v napadnutom uznesení z 27. septembra 2021 nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na spravodlivé súdne konanie.

14. Vzhľadom na dve fázy rozhodovania o náhrade trov konania je potrebné prisvedčiť názoru okresného súdu, že vznik pohľadávky z titulu priznaného nároku na náhradu trov konania je závislý od právoplatnosti uznesenia o vyčíslení výšky náhrady trov konania. Kým výrokom o priznaní nároku na náhradu trov konania sa rozhoduje o práve úspešného účastníka konania na zaplatenie náhrady, jemu korelujúca povinnosť plniť konkrétnu peňažnú sumu na strane povinného je uložená až rozhodnutím o vyčíslení náhrady trov konania s určením lehoty na plnenie (porovnaj II. ÚS 149/2021).

15. K argumentu sťažovateľa, podľa ktorého pohľadávka žalobcu na zaplatenie náhrady trov konania voči sťažovateľovi je budúcou pohľadávkou, ktorú žalobca mal v súlade s § 28 ods. 5 zákona o konkurze uplatniť prihláškou v konkurze, ústavný súd uvádza, že predmetnú námietku sťažovateľ v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka neuplatnil, preto nemôže v ústavnej sťažnosti úspešne namietiť, že okresný súd sa predmetnou námietkou nezaoberal. Sťažovateľ v sťažnosti celú svoju argumentáciu založil na tom, že vzhľadom na to, že nárok na náhradu trov konania bol právoplatne priznaný rozsudkom pred vyhlásením konkurzu, k tomuto okamihu vznikla aj pohľadávka na náhradu trov, a keďže ide o pohľadávku,

ktorá vznikla pred kalendárnym mesiacom, v ktorom bol na majetok sťažovateľa vyhlásený konkurz, mala byť prihlásená do konkurzu. Ústavný súd musí v tomto smere dbať aj na zohľadnenie princípu materiálnej subsidiarity ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ je podľa judikatúry ústavného súdu povinný uplatniť v konaniach predchádzajúcich ústavnej sťažnosti rovnakú argumentáciu, ako uplatňuje v návrhu na konanie o ústavnej sťažnosti (pozri Ľalík, M., Ľalík., T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR. 2019, s. 389). Uvedené je zároveň aj vyjadrením zásady minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovania všeobecných súdov. Ústavný súd má kompetenciu zasiahnuť len v prípade, keď všeobecné súdy v konaní zlyhajú a ich postup alebo rozhodnutie sú ústavne neudržateľné (obdobne I. ÚS 416/2020).

16. V danom prípade sa ústavný súd z obsahu sťažnosti uplatnenej sťažovateľom proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka zo 14. apríla 2021 presvedčil, že predmetnú námietku sťažovateľ predniesol prvýkrát až v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd pritom vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. sp. zn. II. ÚS 382/2013, IV. ÚS 102/2019, IV. ÚS 101/2020). Ak teda sťažovateľ tento argument neuplatnil v podanej sťažnosti, pripravil sa o možnosť, aby sa s ním okresný súd v napadnutom uznesení vydaným sudcom zaoberal a adekvátnym spôsobom sa s ním vysporiadal. Predmetná námietka uplatnená sťažovateľom prvýkrát až v ústavnej sťažnosti tak nemôže byť vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu z 27. septembra 2021 predmetom prieskumu ústavného súdu, a preto je potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti argumentácie považovať za neprípustnú a ako takú ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

17. Námietka sťažovateľa, v zmysle ktorej okresný súd rozhodol o výške náhrady trov konania po tom, ako právo žalobcu vymáhať proti sťažovateľovi pohľadávku v zmysle § 155 ods. 2 zákona o konkurze zaniklo, nie je v uvedenej veci relevantná, keďže predmetné ustanovenie sa vzťahuje na účinky súdom potvrdeného reštrukturalizačného plánu, a teda nevzťahuje sa na vec sťažovateľa.

18. Odhliadnuc od ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu, ústavný súd v kontexte problematiky pohľadávok vyplývajúcich z nároku na náhradu trov konania a konkurzu, resp. oddĺženia a, reagujúc tak aj na námietku sťažovateľa v bode 8 písm. c) ústavnej sťažnosti, upriamuje pozornosť na nález vo veci sp. zn. IV. ÚS 183/2020, ktorým síce ústavný súd ústavnej sťažnosti v obdobnej veci nevyhovел, ale ako *obiter dictum* načrtol tému na akademickú diskusiu, ktorej predmetom je posúdenie, či rozumnému usporiadaniu právnych vzťahov a účelu konkurzu či oddĺžovania úplne zodpovedá stav, ak sa príslušenstvo pohľadávky (istiny) vrátane trov konania, ktorá inak podlieha konkurzu (v zásade pôjde o pohľadávku, ktorá vznikla pred konkurzom), „vyhne“ konkurznému konaniu a má byť následne v prospech veriteľa uspokojené v celom rozsahu. Ústavný súd v predmetnom náleze vyslovil, že takéto ponímanie odporuje akcesorickej povahe príslušenstva aj pravidlu o vylúčení príslušenstva z uspokojovania v konkurze. Vzhľadom na aplikačnú prax všeobecných súdov v tejto oblasti je uvedená otázka naďalej nanajvyš aktuálna.

19. Na základe uvedeného dospel ústavný súd pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu z 27. septembra 2021 a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Z tohto dôvodu ústavný

súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K návrhu na odklad vykonateľnosti:

20. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa v celom rozsahu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia okresného súdu č. k. 9 Cb 14/2016-542 zo 14. apríla 2021, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (pozri § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu implicitne prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia okresného súdu nevyhovel.

21. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu